

УДК 35.077.1:004.7(477)

Орлик Оксана Володимирівна

к. е. н., доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій,
Одеський національний економічний університет (Україна)

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

JEL classification: H700; L860

Останніми роками в Україні намітилися позитивні тенденції щодо впровадження електронного урядування, яке дає можливість забезпечити відкритість та прозорість діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування, економію часу та матеріальних ресурсів, підвищення рівня та якості надання населенню адміністративних послуг в електронній формі.

Наявність державних онлайн-сервісів наразі стає все більш поширеним явищем у світі. На думку ООН, державні послуги повинні бути доступні для всіх і електронне урядування має використовувати існуючі й нові технології, щоб гарантувати це [1].

Рейтинг електронного урядування у країнах-членах ООН є одним з ключових індикаторів розвитку інформаційного суспільства у країнах світу.

Останні тенденції розвитку електронного урядування відображені в індексі розвитку електронного урядування (E-Government Development Index, EGDI) – уніфікованому зведеному індексі з трьома компонентами: індексом онлайн-послуг (OSI), індексом телекомунікаційної інфраструктури (ТИ) і індексом людського потенціалу (HCI). Водночас кожен із цих індексів можна отримати та проаналізувати незалежно. Загальний EGDI отримують, приймаючи середнє арифметичне трьох індексів компонента [2]. EGDI вимірює готовність і здатність уряду використовувати інформаційно-комунікаційні технології з метою надання послуг населенню. Індекс оновлюється раз на два роки.

Дані глобального рейтингу ООН щодо розвитку електронного урядування у країнах-членах ООН за 2016–2020 рр. показали подальше поліпшення глобальних тенденцій в області розвитку електронного урядування та перехід багатьох країн, в т.ч. України, від нижчого до вищого EGDI.

У 2020 р. перше місце за показником EGDI, рівним 0,9758, посіла Данія, при максимальному значенні 1 [2]. Вона має найвищий показник EGDI у всьому світі вже у другому поспіль дослідженні ООН (показник EGDI у 2018 р. – 0,9150) [3]. Лідерами цього рейтингу є також Південна Корея (показник EGDI – 0,9560) та Естонія (показник EGDI – 0,9473), які склали трійку лідерів. До п'ятірки країн з високим рейтингом EGDI, крім означених країн, також входять Фінляндія (показник EGDI – 0,9452) та Австралія (показник EGDI – 0,9432).

Серед глобальних регіонів перше місце займала Європа з рейтингом EGDI – 0,817, а найгірший рейтинг EGDI отримала Африка – 0,3914 [2].

Наведені дані свідчать про те, що існує ризик нового цифрового розриву, оскільки країни з низькими доходами і недостатньо розвиненою інфраструктурою відстають у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, у результаті чого населення піддається ще більшому ризику втрати будь-яких переваг від нових цифрових технологій.

Найкращий результат серед країн пострадянського простору в EGDI-2020 [2] після Естонії, яка входить до трійки лідерів, продемонструвала Литва, яка стала 20-ю країною рейтингу, та Казахстан, який розташувався на 29 місці рейтингу. Російська Федерація зайняла 36 місце, Білорусія – 40-е, Вірменія – 68-е, Україна – 69-е, Республіка Молдова – 79-е, Узбекистан – 87-е.

Останніми роками Україна просунулася у глобальному рейтингу ООН та наразі класифікується як країна з високим індексом онлайн-сервісів.

За результатами досліджень ООН [2], Україна входить до групи із 69 країн з високим рівнем розвитку електронного урядування, що відображається значенням показника EGDI у межах 0,5–0,75. Проте, такі країни, як Польща, Російська Федерація, Угорщина, Словаччина і Білорусь входять до групи із 57 країн з дуже високим EGDI (0,75–1,00).

За даними глобальних рейтингів ООН 2016–2020 рр. [2–4], у 2020 р. Україна посіла 69 місце (показник EGDI – 0,7119) зі 193 країн-учасниць рейтингу, що на 13 позицій вище, ніж у 2018 р. (82 місце, показник EGDI – 0,6165), проте на 7 позицій нижче, ніж у 2016 р. (62 місце, показник

EGDI – 0,6076). За показником EGDI Україна значно відстає від країн, з якими межує, випереджаючи тільки Республіку Молдову (показник EGDI – 0,6881).

Дані також свідчать про те, що Україна значно відстає від сусідніх країн і за показниками компонентів EGDI.

Так, згідно з рівнем індексу онлайн-послуг за 2020 р. (показник OSI – 0,6824), Україна посідає одне місце з такими країнами, як Коста-Ріка, Індонезія та Бутан. А серед сусідніх країн – останнє, як і в 2018 р. (показник OSI – 0,5694). Хоча у 2016 р. Україна випереджала Білорусь і Словаччину з показником OSI – 0,5870.

За індексом телекомунікаційної інфраструктури (показник ТП – 0,5942), Україна посідає місце між Мальдівами (показник ТП – 0,5981) та Мексикою (показник ТП – 0,591). А серед країн, з якими межує – передостаннє, випередивши лише Республіку Молдову (показник ТП – 0,5683). За результатами попередніх досліджень, Україна взагалі займала останнє місце серед сусідніх країн у 2018 р. (показник ТП – 0,4364) та 2016 р. (показник ТП – 0,3968).

Варто відзначити, що Україна має досить високий рівень індексу людського потенціалу (показник НСІ – 0,8591) і займає позицію між Францією (показник НСІ – 0,8612) та Гренадою (показник НСІ – 0,8576). Серед сусідніх країн, вона випереджає за цим показником Угорщину (показник НСІ – 0,8509), Словаччину (показник НСІ – 0,8286) та Республіку Молдову (показник НСІ – 0,7432), як і у 2018 р. (показник НСІ – 0,8436).

У дослідженні ООН [2] відзначається, що у групі з 13 країн з дуже високо розвиненим людським капіталом – Вірменія, Азербайджан, Багамські Острови, Коста-Ріка, Грузія, Угорщина, Ісламська Республіка Іран, Киргизстан, Маврикій, Філіппіни, Сейшельські Острови, Шрі-Ланка і Україна – прогрес певною мірою застопорився, ймовірно, за рахунок їх відносно менш розвиненої телекомунікаційної інфраструктури.

ООН також проводить дослідження щодо залучення громадськості до надання електронних державних послуг у країні. Мова йде про індекс електронної участі (E-Participation Index, EPI). EPI визначається на підставі: електронного інформування або доступності інформації онлайн; електронних слухань або публічних слухань онлайн; електронного прийняття рішень або прямого залучення громадян до процесів прийняття рішень [3]. Оцінюється доступність інструментів електронної участі на державних порталах за кожним із вищевказаних критеріїв.

Наразі Україна належить до країн з високим рівнем індексу електронної участі, що свідчить про підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень, формування прозорості та відкритості діяльності держави.

Так, за даними глобальних рейтингів ООН 2016–2020 рр. [2–4], у 2020 р. за індексом електронної участі Україна посіла 46 місце (показник EPI – 0,8095) зі 193 країн світу – учасниць рейтингу, що на 29 позицій вище, ніж двома роками раніше – у 2018 р. (75 місце, показник EPI – 0,6854), проте на 14 позицій нижче, ніж у 2016 р. (32 місце, показник EPI – 0,7458). Вона розділила це місце з Румунією та Узбекистаном (показник EPI – 0,8095).

За показником EPI Україна у 2020 р. також випереджала країни, з якими межує, серед яких: Республіка Молдова, Білорусь, Словаччина та Угорщина. Тільки Польща (9 місце, показник EPI – 0,9643) та Російська Федерація (27 місце, показник EPI – 0,869) випереджають за цим показником Україну. Це свідчить про позитивні тенденції у країні, оскільки у 2018 р. Україна займала останнє місце серед сусідніх країн (75 місце, показник EPI – 0,6854).

Отже, проведений аналіз показав поліпшення розвитку електронного урядування в Україні, про що свідчить підвищення індексу розвитку електронного урядування та індексу електронної участі.

Для подолання відставання України від світових темпів розвитку електронних послуг стає необхідною розробка єдиної скоординованої державної політики у цій сфері. Важливо, щоб перехід від традиційного управління до електронного урядування відбувався поступово та супроводжувався відповідними змінами у розвитку українського суспільства.

Література

1. World e-government leaders based on E-Government Development Index (EGDI) in 2020. URL: <https://bit.ly/3Hi50sn> (access date: 21.02.2022).
2. Исследование ООН : Электронное правительство 2020. Цифровое правительство в десятилетии действий по достижению устойчивого развития. С дополнением по реагированию на COVID-19. Организация Объединенных Наций. Нью-Йорк, 2020. URL: <https://bit.ly/3JT7YVW> (дата обращения: 21.02.2022).
3. Исследование ООН : Электронное правительство 2018. Применение электронного правительства для формирования устойчивого и гибкого общества. Организация Объединенных Наций. Нью-Йорк, 2018. URL: <https://bit.ly/33MxKfc> (дата обращения: 21.02.2022).

4. United Nations. *E-government survey 2016. E-government in support of sustainable development*. United Nations. New York, 2016. URL: <https://bit.ly/35iIBy7> (access date: 21.02.2022).